

362. J. I. Kraszewski do Wł. Mickiewicza 28 IV 1886 Rkp. BJ 13136 k. 47-49.

[k. 47r]

d. 28 kwietnia 1886

San Remo

Villa Verny

Kochany Panie Władysławie,

Z powodu niezdrowia, które często trapi mnie po całych dniach, nie dając nic robić, póki kryzys nie ustąpi, nie podziękowałem za listy Leszczyńskiej¹ i nie odesłałem dotąd należności. Listy, naturalnie, natychmiast przejąłem, ale nie bardzo jestem zaspokojony pracą wydawcy, który począwszy od tytułu ze źle wypisanym nazwiskiem królowej, dużo popełnił omyłek albo raczej opuszczeń, zaniedbania itp. Listy są zajmujące zapewne, ale obok dawniej ogłoszonych stanąć nie mogą. Bądź co bądź, trzeba te złe mieć i znać.

[k. 47v] Słyszę o jakiejś broszurze antysemitycznej², która ma wywoływać sensację. Jeżeli to jest istotnie bardzo żywo zajmująca rzecz – zostawiam ci decyzję – to mi przyślij. Ma to być ostra diatryba przeciwko Rothschildom i wszystkim potęgom izraelskim we Francji. Brakło im tego, aby sobie zaszczepili wojnę antysemityczną.

Po śp. Oskarze Sosnowskim³ zmarłym w Rzymie pozostał między innymi posąg marmurowy naturalnej wielkości waszego ojca⁴. Wyobraża go na stojąco, w płaszczu, z książką w ręku. O jego zaletach nic mi nie umiano powiedzieć. [k. 48r] Najprędzej będzie przyzwoicie wierny. Tym posągiem prawdopodobnie będę mógł rozporządzić. Proponowałem go, w myśl spadkobierców⁵, Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie, *à charge*⁶ poniesienia kosztów transportu z Rzymu. Jeżeli przyjmą, postaram się, aby tam poszedł. Powiedz mi, jakbyś chciał, ażeby nim rozporządzić, jest jeszcze czas, mógłbym się zastosować do życzenia waszego. Ambasada rosyjska tak opanowała spadek cały, iż nawet sfotografować nie było

¹ *Lettres inédites...* – zob. list nr 361.

² Édouard Drumont, *La France juive, essai d'histoire contemporaine (8 décembre 1885)*, 2 vol., C. Marpon et E. Flammarion, Paris [1886].

³ Tomasz Oskar Sosnowski (1810-1886) – rzeźbiarz, uczestniczył w wojnie 1831 r. jako żołnierz rosyjski, od 1846 r. mieszkał i tworzył w Rzymie, od 1868 r. był członkiem Congregazione Artistica dei Virtuosi al Pantheon.

⁴ Pomnik Adama Mickiewicza został wyrzeźbiony ok. 1859-1860 r. przez T. O. Sosnowskiego w marmurze karraryjskim, do 1886 r. znajdował się w pracowni artysty, następnie pod opieką zmartwychwstańców trafił do Kolegium Polskiego w Rzymie, w 1895 r. spadkobiercy rzeźbiarza zamierzali przekazać go Towarzystwu Przyjaciół Nauk w Poznaniu, obecnie znajduje się w Papieskim Kolegium Polskim w Rzymie.

⁵ Wśród nich była Eugenia z Sosnowskich Oktawiuszowa Falkowska – siostra T. O. Sosnowskiego.

⁶ *Z obowiązkiem* (franc.).

można, ale po odbytych formalnościach i zapłaconym haraczu odzyska się posągi i gipsy (drugi Mickiewicz z gipsu jest także)⁷.

U nas tu trochę cieplej, ale jeszcze pogoda niestała i niepiękna. [k. 48v] Rozjeżdżają się wszyscy albo rozjechali – pustką absolutną będzie S[an] Remo – byle chleba dostać można. *Entre nous*⁸, do Berlina wysłałem świadectwo doktorów o niemożności absolutnej powrócenia do Magdeburga.

Z moich przyjaciół (?) znaleźli się ekscentrycy, którzy naglili i nagłą, ażebym wspaniałomyślnie stawiał się na resztę kary i dał się męczyć. Należy do tych Radców Męczeństwa Estreicher⁹!! Ściskam serdecznie dłoń Waszą.

Wdzięczny Wasz

J[ózef] I[gnacy] Kraszewski

[k. 49 koperta z adresem:] Monsieur / Ladislas de Mickiewicz / Paris / 7, Rue Guénégaud, 7 / Fra[nce]

[pieczętki:] S. REMO / 28 / 4 86 / 11V / [...] / znaczek

⁷ Gipsowy model pomnika A. Mickiewicza projektu T. O. Sosnowskiego, pochodzący z prawdopodobnie z 1860 r., rodzina rzeźbiarza zamierzała przekazać do muzeum w Krakowie, w 1927 r. Edward Chwalewik widział go w Papieskim Kolegium Polskim w Rzymie, prawdopodobnie został zniszczony podczas II wojny światowej.

⁸ *Mówiąc między nami* (franc.).

⁹ Karol Józef Estreicher – zob. list nr 359.